

Venezuela: Tidligere og nåværende protestaksjoner, og retursituasjonen for personer som deltok i de store demonstrasjonene i 2017–2019

- Hvordan er situasjonen for personer som har deltatt i protestaksjoner mot myndighetene og som kommer tilbake igjen til Venezuela etter en periode i utlandet?

Kort om kilder

Responsen baserer seg i stor grad på informasjon fra muntlige kilder i Venezuela, innhentet på informasjonsinnhentingsreiser til Caracas i mai 2019 og mai 2022. Landinfo hadde møter med flere menneskerettsorganisasjoner, internasjonale organisasjoner og en forsker. Landinfo har også kontaktet muntlige kilder i etterkant av reisen i 2022. Informasjonen i responsen inneholder også referanser til skriftlig kildemateriale, blant annet FNs høykommissær for menneskerettigheter (OHCHR) og Observatorio Venezolano de Conflictividad Social (OVCS)¹. Flere av kildene gir omfattende informasjon om protestaksjonene som har funnet sted, men gir lite eller ingen informasjon om hva som kan skje med dem som tidligere har protestert og som i ettertid vender tilbake. Det er lite skriftlig informasjon tilgjengelig om en slik situasjon. Heller ikke de muntlige kildene har mye eksakt informasjon om retursituasjonen for personer som har deltatt i protestaksjoner, men baserer sine uttalelser på vurderinger gjort i lys av kunnskapen de har om menneskerettsforhold i landet.

Bakgrunnsinformasjon – om tidligere protestaksjoner, arrestasjoner og drap på demonstranter

I løpet av 2017 tok store folkemengder til gatene i Venezuela og protesterte mot president Maduros regjering. Årsakene til protestene var mange: maktmisbruk og politisk vanstyre, den økonomiske krisen i landet og mangel på mat og medisiner i

¹ OVCS er en ikke-statlig organisasjon som jobber med menneskerettigheter og sosiale konflikter i Venezuela. Organisasjonen gir ut statistikk over antall protestaksjoner i landet.

butikkene. De store protestene foregikk i perioden fra april til juli 2017. Myndighetene reagerte med massive arrestasjoner og flere ble drept.

I 2017 var det nærmere 10 000 protestaksjoner i Venezuela, gjennomsnittlig 27 demonstrasjoner per dag (OHCHR 2019, s. 8).

Ifølge en offisiell rapport fra Venezuelan Communications Ministry (som sitert i HRW 2017, s. 41) ble 167 personer drept i forbindelse med demonstrasjoner i perioden april–august 2017.

FNs høykommissær for menneskerettigheter, som refererer til NGO-kilder, opplyste at over 5000 personer, inkludert 420 barn, skal ha blitt vilkårlig arrestert fra 1. april til 31. juli 2017 (OHCHR 2017).

Også i 2018 og 2019 var det mange protestaksjoner i Venezuela, men i mindre omfang enn demonstrasjonene i 2017.

Over 500 personer skal ha blitt arrestert i forbindelse med demonstrasjoner i løpet av 2018. Færre skal ha blitt arrestert i forbindelse med demonstrasjoner i løpet av 2019 (Foro Penal, meldingsutveksling september 2019).

De aller fleste av dem som ble arrestert i forbindelse med demonstrasjoner i årene 2017 til 2019, ble løslatt etter kort tid. Kun et fåtall har blitt domfelt (Foro Penal, møte Caracas mai 2019).

FNs høykommissær for menneskerettigheter registrerte 55 dødsfall i forbindelse med demonstrasjoner mellom januar og mai 2019 (OHCHR 2019).

Det var også protestaksjoner og arrestasjoner i 2020–2022, men i langt mindre omfang (Foro Penal, møte Caracas mai 2022).

Fredelige demonstrasjoner i 2023

Store demonstrasjoner startet igjen i Venezuela 9. januar 2023. Demonstrantene protesterte mot lave lønninger og en minimumslønn som ble sagt å være på ca. 5 dollar i måneden. Protestene omfattet lærere, transportarbeidere, helsearbeidere og oljeindustriarbeidere, men også pensjonister og studenter. Demonstrasjonene pågikk i både januar og februar, men gikk over til å bli færre i mars og april (Andara 2023; venezuelansk menneskerettighetsorganisasjon, meldingsutveksling april og mai 2023).

I løpet av april måned var det i underkant av 500 ulike demonstrasjoner rundt omkring i landet, med et gjennomsnitt på 16 protestaksjoner per dag. I februar måned var det mer enn 700 demonstrasjoner rundt om i landet. Tallene for april var en nedgang på 35 % sammenlignet med april 2022, mens det i februar var høyere enn februar 2022 (OVCS 2023a; OVCS 2023b). Nesten alle protestene

(81 %) dreide seg om økonomiske og sosiale rettigheter, mens de resterende dreide seg om sivile og politiske rettigheter (OVCS 2023b).

De fleste protestene foregikk i delstatene Lara, Mérida, Anzoátegui og Bolívar (OVCS 2023a).

En del mindre demonstrasjoner har også foregått i mars, april og mai. Spesielt sykepleiere og lærere har protestert mot lave lønninger, dårlige arbeidsforhold og den generelt vanskelige økonomiske situasjonen. Myndighetene forsøker å stanse protestene, men det har vært langt færre voldshendelser enn tidligere. Demonstrasjonene har stort sett vært fredelige (internasjonal organisasjon; venezuelansk menneskerettighetsorganisasjon; venezuelansk forsker, meldingsutveksling april og mai 2023). I løpet av første kvartal i 2023, har Observatorio Venezolano de Conflictividad Social kun registrert 14 arrestasjoner og én skadet (internasjonal organisasjon, melding mai 2023).

Mange har forlatt Venezuela og noen få reiser tilbake

Rundt 7 millioner venezuelanere hadde per februar 2023 forlatt Venezuela siden 2015, da den politiske og humanitære krisen rammet landet (R4V Info 2023). Et fåtall venezuelanere har i løpet av de siste par årene returnert til Venezuela etter opphold i utlandet.

Da Landinfo besøkte Venezuela i mai 2022, opplyste flere kilder at situasjonen i landet var blitt noe bedre. Økonomien har økt med ca. 5 %. Landet har gått fra å være på rent bunnivå, til å oppleve en liten forbedring (ICG; Caritas Venezuela, møter Caracas mai 2022; Fieser, Yapur & Zerpa 2022). Venezuelanske myndigheter er ivrige etter å vise at mange kommer tilbake, og har etablert en såkalt Plan de la Vuelta a la Patria (plan om tilbakevending til fedrelandet) (venezuelansk UD, møte Caracas mai 2022).

Minst 30 000 personer skal ha returnert gjennom myndighetenes plan per november 2022. Levekårsundersøkelsen ENCOVI² opplyser at omfanget av returer er høyst 6 %, og spår ingen massiv retur til Venezuela grunnet mangel på fasiliteter til å ta imot millioner av venezuelanere som har bosatt seg i andre land (Acosta 2022).

Nærmere 10 000 venezuelanere har per midten av januar 2023 returnert fra Peru gjennom venezuelanske myndigheters Plan de la Vuelta a la Patria, og ofte er egne myndighetsrepresentanter til stede når de vender tilbake gjennom dette programmet (teleSURtv.net 2023). Venezuelanere i Mexico har også benyttet seg av venezuelanske myndigheters returprogram (SWI Swissinfo.ch 2022). Det er likevel vanskelig å vite hvor mange som har returnert totalt, siden det synes som

² En levekårsundersøkelse gjennomført av Andrés Bello katolske universitet i Caracas. De utarbeider statistikk om den humanitære situasjonen i landet siden venezuelanske myndigheter ikke offentliggjør sin statistikk.

bare et fåtall har returnert gjennom myndighetenes program, mens en del returnerer på egen hånd. Uansett er det ingen stor tilbakevending til Venezuela.

Hva vet venezuelanske myndigheter om tidligere demonstranter som returnerer til Venezuela?

Landinfo har i samtaler med flere kilder forsøkt å få informasjon om hva som skjer med venezuelanere som har deltatt i demonstrasjoner, som deretter har forlatt landet og som eventuelt returnerer. Det er få eller ingen kilder som kan si noe eksakt om hva som kan skje. HRW (møte, Genève 2023) trekker fram at Venezuela er et samfunn uten rettssikkerhet og at det råder stor usikkerhet om hva som skjer med demonstrantene i etterkant av demonstrasjonene.

I en undersøkelse blant venezuelanere på vei tilbake til Venezuela etter opphold i utlandet, svarer 12 % av de spurte at de tror menneskerettsbrudd og overgrep vil være de største utfordringene når de returnerer, 17 % sier vold og usikkerhet. Det sies ikke noe om de som blir spurt har deltatt i de store demonstrasjonene mot myndighetene eller ikke (Vicari & Tomasi 2022). FNs utsending til Venezuela (som sitert i Amnesty 2022) viser til at rettsvesenet blir brukt som et verktøy for undertrykkelse og at myndighetenes etterretningstjeneste systematisk undertrykker de som er, eller anses for å være, motstandere av Maduro.

Det vises også til at venezuelanske myndigheter driver overvåkning av befolkningen. I en rapport fra FNs høykommissær for menneskerettigheter, opplyses det at sikkerhetstjenesten DGCIM overvåker både telefoner og annet digitalt utstyr. Politienheten SEBIN driver telefonavlytting og overvåker såkalte politiske mål. Det er også enheter som ikke inngår i SEBINs offisielle struktur som står for overvåking (OHCHR 2022, punkt 38, 53, 59).

Til tross for opplysninger om at venezuelanske myndigheter driver overvåkning av befolkningen, er det likevel et spørsmål om hvor mye de vet om hvem som har deltatt i demonstrasjonene og hvorvidt en deltakelse i en protestaksjon påkaller myndighetenes interesse i etterkant. En representant for ICG opplyste at venezuelanske myndigheter trolig kan finne ut hvem som deltok i de store demonstrasjonene i 2017 og 2018, men at det vil kreve svært mye arbeid å få denne oversikten. ICG vurderer det slik at venezuelanske myndigheter neppe vil foreta en slik kartlegging. Det vil kreve for mye arbeid. ICG viser til at myndighetene trolig foretar en kost/nytte-vurdering. Nyten av å skaffe seg en full oversikt over personer som har demonstrert vil ikke være verdt kostnaden (ICG, møte Caracas mai 2022). Venezuela er ikke et totalitært regime som Iran eller Kina. Det betyr at myndighetene neppe har full oversikt (ICG; venezuelansk forsker, møter Caracas mai 2022).

Hvis personer som har deltatt i demonstrasjonene, er blitt arrestert og så løslatt med meldeplikt for deretter å forlate landet, er situasjonen en annen. Da kan de ha en åpen sak mot seg og har brutt meldeplikten. I slike situasjoner vil de kunne bli

anklaget for å ha brutt meldeplikten ved retur (venezuelansk forsker, møte Caracas mai 2022).

Det er også et skille mellom de som har vært arrestert og de som kun har deltatt i demonstrasjonene uten å ha blitt arrestert. De som har vært arrestert har også mest sannsynlig blitt registrert, men ikke nødvendigvis. De som har blitt arrestert og registrert, kan bli overvåket og eventuelt oppleve reaksjoner ved retur (venezuelansk forsker, møte Caracas mai 2022).

Myndighetenes reaksjoner på grunn av langvarig opphold i utlandet

Det å ha oppholdt seg lenge i utlandet som asylsøker, synes ikke i seg selv å være et forhold som venezuelanske myndigheter er opptatt av. Siden myndighetene er opptatt av å få venezuelanerne tilbake til Venezuela for å kunne gi et inntrykk av at forholdene i landet er normalisert igjen, sier det seg selv at det å komme tilbake ikke skaper negative reaksjoner (ICG; venezuelansk forsker; venezuelansk menneskerettighetsorganisasjon, møter Caracas mai 2022).

Sluttkommentar

Det er fortsatt demonstrasjoner i Venezuela, men ikke i samme omfang som i 2017–2019. Demonstrasjonene i 2023 gjelder først og fremst lave lønninger og manglende infrastruktur. Protestene foregår stort sett fredelig, og de blir heller ikke møtt med samme grad av myndighetsvold som tidligere.

Det er vanskelig å vite hvordan situasjonen ved retur vil være for personer som deltok i de massive protestene i 2017–2019. Hvis de ble arrestert, løslatt med meldeplikt og forlot landet, har de brutt meldeplikten. Hvis de ikke ble arrestert under demonstrasjonene, er det lite trolig at venezuelanske myndigheter har oversikt over deltakelsen og at de vil bli møtt med reaksjoner ved retur. Det er likevel verdt å merke seg at det venezuelanske rettsvesenet lider av store mangler og at det er manglende rettssikkerhet i landet.

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

Acosta, S. (2022, 6. desember). *Venezuela Diaspora: Changing Demographics, Remittances, And Return Migration Patterns*. New York: Center for Migration Studies (CMS). Tilgjengelig fra <https://cmsny.org/venezuelan-diaspora-migrants-acosta-120622/> [lastet ned 23. mai 2023]

Amnesty International (2022, 7. oktober). *Venezuela: UN backs Venezuelan victims' and civil society's fight for truth and justice*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2022/10/venezuela-un-backs-truth-justice/> [lastet ned 23. mai 2023]

Andara, A. (2023, februar). Docentes toman las calles: se cumple un mes de protestas en Venezuela por derechos laborales. *Efecto Cocuyo*. Tilgjengelig fra <https://efectococuyo.com/la-humanidad/docentes-toman-las-calles-se-cumple-un-mes-de-protestas-en-venezuela-por-derechos-laborales/> [lastet ned 4. mai 2023]

Fieser, E., Yapur, N. & Zerpa, F. (2022, 8. mars). Venezuelan Migrants Are Coming Home as Maduro Embraces Capitalism. *BNN Bloomberg*. Tilgjengelig fra <https://www.bnnbloomberg.ca/venezuelan-migrants-are-coming-home-as-maduro-embraces-capitalism-1.1734259> [lastet ned 23. mai 2023]

HRW, dvs. Human Rights Watch (2017, 29. november). *Venezuela: Crackdown on Dissent*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/report/2017/11/30/crackdown-dissent/brutality-torture-and-political-persecution-venezuela> [lastet ned 23. mai 2023]

OHCHR, dvs. United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights (2017, 7. august). *Human rights violations and abuses in the context of protests in the Bolivarian republic of Venezuela from 1 April to 31 July 2017*. Genève: OHCHR. Tilgjengelig fra https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Countries/VE/HCHRReportVenezuela_1April-31July2017_EN.pdf [lastet ned 23. mai 2023]

- OHCHR (2019, 4. juli). *Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of Human rights in the Bolivarian Republic of Venezuela (A/HRC/41/18)*. Genève: OHCHR. Tilgjengelig via <https://reliefweb.int/report/venezuela-bolivarian-republic/report-united-nations-high-commissioner-human-rights-situation> [lastet ned 23. mai 2023]
- OHCHR (2022, 20. september). *Report of the independent international fact-finding mission on the Bolivarian Republic of Venezuela*. Genève: OHCHR. Tilgjengelig fra https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.ohchr.org%2Fsite%2Fdefault%2Ffiles%2Fdocuments%2Fhrbodies%2Fhrcouncil%2Fffmv%2F2022-09-20%2FA_HRC_51_43_AdvanceUneditedVersion.docx&wdOrigin=BROWSELINK [lastet ned 23. mai 2023]
- OVCS, dvs. Observatorio Venezolano de Conflictividad Social (2023a). *Conflictividad social en Venezuela en febrero de 2023*. [s.l.]: OVS. Tilgjengelig fra <https://www.observatoriodeconflictos.org.ve/tendencias-de-la-conflictividad/conflictividad-social-en-venezuela-en-febrero-de-2023> [lastet ned 30. mai 2023]
- OVCS, dvs. Observatorio Venezolano de Conflictividad Social (2023b). *Conflictividad social en Venezuela en abril de 2023*. [s.l.]: OVS. Tilgjengelig fra <https://www.observatoriodeconflictos.org.ve/destacado/conflictividad-social-en-venezuela-en-abril-de-2023> [lastet ned 19. mai 2023]
- R4V Info (2023, 28. mars). Refugees and Migrants from Venezuela. *R4V Info*. Tilgjengelig fra <https://www.r4v.info/en/refugeeandmigrants> [lastet ned 23. mai 2023]
- SWI Swissinfo.ch (2022, 30. november). Regresan a Venezuela desde México 97 migrantes con Plan Vuelta a la Patria. *SWI Swissinfo.ch*. Tilgjengelig fra https://www.swissinfo.ch/spa/venezuela-migraci%C3%B3n_regresan-a-venezuela-desde-m%C3%A9xico-97-migrantes-con-plan-vuelta-a-la-patria/48099194 [lastet ned 23. mai 2023]
- teleSURtv.net (2023, 13. januar). *Venezolanos retornan de Perú mediante Plan Vuelta a la Patria*. *teleSURtv.net*. Tilgjengelig fra <https://www.telesurtv.net/news/venezolanos-retornan-peru-plan-vuelta-patria-emigracion-20230113-0014.html> [lastet ned 23. mai 2023]
- Vicari, D. & Tomasi, S. (2022, desember). *Returning to Venezuela; drivers, expectations, and intentions. Analysis of 4Mi data*. København: Mixed Migration Centre. Tilgjengelig fra https://www.r4v.info/sites/default/files/2022-12/Returning_to_Venezuela_ENG.pdf [lastet ned 23. mai 2023]

Muntlige kilder

- Caritas Venezuela. Møte i Caracas mai 2022.
- Foro Penal. Meldingsutveksling september 2019, møte i Caracas mai 2019 og mai 2022.
- HRW, dvs. Human Rights Watch. Møte i Genève februar 2023.
- ICG, dvs. International Crisis Group. Møte i Caracas mai 2022.
- Internasjonal organisasjon. Meldingsutveksling april og mai 2023.
- Organisasjonen har eget kontor i Caracas og organisasjonen følger menneskerettighetssituasjonen i landet nøye.
- Venezuelansk forsker. Møte i Caracas 11. mai 2022 og meldingsutveksling april og mai 2023.
- Forskeren forsker blant annet på vold og væpnede aksjoner.
- Venezuelansk menneskerettighetsorganisasjon. Meldingsutveksling april og mai 2023.
- Dette er en anerkjent menneskerettighetsorganisasjon som er oppdatert på blant annet situasjonen for opposisjonelle og antatte opposisjonelle.

© Landinfo 2023

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.